FORORD

Under de foregående Vejlbydage har det været ganske naturligt, at lokalhistorien har skabt ide eller tema til mange indslag, og det har da oftest drejet sig om forholdet til en tid, hvor Gl. Vejlby var indtakt med den ægte landsbyatmosfære.

Ofte har man da ærgret sig over, at tingene hér imidlertid har ændret sig totalt. - Ærgrelse! - - Ikke fordi ændringer er sket, for på det punkt er der næppe nogle landsbyer, som ikke har moderniseret sig - - en naturlov at betragte, - men sjældent har en landsby dog skiftet ansigt så pludseligt og radikalt som Vejlby, - og heri ligger ærgrelsen. Der findes nemlig ikke så få lokalbeboere her, som har oplevet den forgangne landsbyidyl, og som mand og mand imellem netop under Vejlbydagene har udtrykt beklagelse over det skete.

Vejlby Lokalcenter, som har været medkoordinator til de årlige Vejlbydage, undfangede da sidste år tanken om at lade "at huske fortiden i Vejlby" være et mål, og oprettelse af en studiekreds eller "højskole" et middel: - - ***"At etablere erindringsskrivning som et højskolefag".***

Initiativet var Vejlby Lokalcenters, men naturligt, og nødvendigt var det også, at danne et samarbejde med Vejlby-Risskov Lokalhistoriske Forening. Kontakten hertil blev hér samlet op ved et bestyrelsesmøde i foreningen og lovede at danne den saglige basis til projektet.

Ligeledes indvilgede AOF i at levere instruktør til styring af en sådan studiekreds.

Højskolens formål var at samle hukommelserne, og få fæstnet deres erindringer på papir.

Dette hæfte med udvalgte eksempler er det synlige objekt, og for billig penge vil det under Vejlbydagene 1998 kunne tilbydes alle interesserede.

Alle erindringerne, som kursisterne nåede at nedfælde, videregav man venligst til deponering i Vejlby-Risskov lokalhistoriske arkiv.

På vegne af Vejlby-Risskov Lokalhistoriske forening vil jeg takke alle de indvolverede parter for deres engangement i dette projektet.

Arne Christiansen

SKOLEGANG

I. april 1929 begyndte jeg min skolegang i Vejlby-Risskov kommuneskole. Skolen var da lige taget i brug og selvfølgelig ny og spændende for os børn at se på og være i.

Skolebygningen blev på det tidspunkt placeret midt mellem Vejlby og Risskov og havde, før den blev bygget, skabt megen diskussion, både i sognerråd og blandt beboerne.

Beboerne i Vejlby syntes, der var for langt for børnene at gå, hvilket nok mere var et argument for at beholde skolen i Vejlbys midte, end det var for at beskytte børnene mod en travetur ned på marken, som man i starten udtrykte sig, når talen faldt på skolens placering.

Men skolen lå vitterlig på den åbne mark. Der var ud over Vejlby Østergård, som lå, hvor biblioteket nu er, kun nogle få huse i området, ellers var der marker hele vejen over til Grenåvej og på den anden side over til Statshospitalet. Men der kom hurtigt gang i udviklingen, så der opstod omkring skolen et helt nyt kvarter, som fik navnet Skolevangen.

Da jeg startede min skolegang, gik min storesøster Mary ud af skolen, mens storebror Jens gik i 4. klasse, så jeg havde altid én at holde mig til, hvis det skulle blive nødvendigt, men jeg må have været ret robust, for jeg kan ikke huske, at jeg har måttet søge hjælp fra den kant.

I den klasse, jeg startede i, var der naturligt nok en del elever fra Vejlby. Jeg husker Axel Koldste og Søren Nielsen. De to kæmpede om førstepladsen i de første åringer, derfor forekom det mig også mærkeligt, at Søren Nielsen ikke skulle i mellemskolen, men det kunne have noget med økonomien at gøre, for Søren havde 5 brødre, og hans far en almindelig indkomst som de fleste i Vejlby, så derfor kunne Søren og jeg følges ad gennem hele skoletiden, og da vi begge var kommet tidligt i skole, måtte vi tage 2 år i 7. klasse, fordi vi var for unge til at komme ud af skolen.

Søren har iøvrigt klaret sig ualmindelig godt uden realeksamen, men han havde nok haft det lettere med en eksamen.

Men ellers bestod vores I. klasse af Hans Thomsen, Robert Jacobsen (kaldet Robert Skrædder), Svend Aage Eskildsen, Ove Nissen Jørgensen og andre, op mod kirken.

Frk. Jensen havde sine favoritter, og jeg hørte desværre ikke til mellem dem; ikke fordi jeg tænkte over det den gang: Det er først senere i livet, det gik op for mig, men det påvirkede dog ikke min skoletid, selvom jeg af og til måtte indkassere et slag over fingrene af frk. Jensens lineal - ikke af en flad lineal, men af en kantstillet lineal: Det gjorde pokkers ondt!

Efter 4. klasse fik vi en ny klasselærer, han hed Marius Olsen, og til regning fik vi Bent Jensen. De skiftede lidt om på tingene og placeringen i klassen.

Jeg har tit tænkt på, at det var en mærkelig måde, man inddelte klassen på, de bedste sad på de øverste rækker, og dem, som vel trængte mest til lidt opmærksomhed, sad bagest i klassen.

En af de ting, som jeg husker bedst, var de dejlige timer på fodboldbanen, som ligger lige op til skolen. De timer, vi havde gymnastik om sommeren, foregik på boldbanen, om vinteren var det i gymnastiksalen.

Der var forskel, alt efter hvilken lærer, vi havde til gymnastiktimerne, jeg var mest glad for lærer Frode Nielsen. Det var - lidt gymnastik og - meget håndbold og fodbold. Der er ingen tvivl om, at klubben VRI kan takke netop Frode Nielsen og senere lærer Gunnar Nielsen for det, klubben er i dag. Frode Nielsen var forud for sin tid med at træne os i håndboldspillets finesser, og derfor kunne man ogsa se, at de første mange år, hvor der blev spillet turneringshåndbold, da klarede drengene fra Vejlby-Risskov Idrætsklub sig meget flot og var i mange år meget tæt på toppen, både i uden- og indendørssport

En af mine klassekammerater - Hans Thomsen - husker jeg bedst for hans evne til at skyde med en slangebøsse, han kunne ramme tingene på meget lang afstand.

En ting jeg husker særlig godt, var engang nede i skolegården, hvor vi stod og snakkede med Hans, om han kunne ramme katteøjet på en cykel, der stod et godt stykke fra, hvor vi stod. Hans ramte plet, og katteøjet gik i små stykker. Uheldigvis tilhørte cyklen en af vores klassekammerater - Anders Hedegaard (kaldet Tytte). Da han fik at vide, at Hans havde ramt hans katteøje, truede han med at gå til inspektøren og sladre; det ville ikke være så godt for Hans, for han havde dagen i forvejen været kaldt til samtale om nogle gadelamper, der var knust, så vi fik hurtigt samlet nogle

penge ind og lovede „Tytte" et nyt katteøje, så efter skoletid fulgtes vi alle ad op til cykelhandler Carl Ottosen i Vejlby for at få et nyt katteøje sat på „Tyttes" cykel.

Carl Ottosens forretning lå ca. 100 m inde i Vejlby fra Grenåvej, så da „Tytte" havde faet sin cykel og var kommet godt op på den, så syntes han lige, at Hans skulle have en hilsen med på vejen og råbte „Dumme svin" til ham, - men Hans var resolut, halede slangebøssen op af lommen, og - lige idet „Tytte" svingede ud på Grenåvej - da røg hans katteøje for anden gang den dag. „Tytte" var godt klar over, at han ikke kunne gå til inspektøren og klage, for så ville han ikke kunne være i fred på skolen, da han jo selv havde fremprovokeret det, som skete.

Da vi havde nemt ved at komme ned til stranden, hvor der var bygget nogle gode omklædningslokaler, så var det nærliggende, at vi skolebørn skulle lære at svømme. Det startede gerne med, at vi sidst på vinteren - i gymnastiktimerne blev beordret ned på gulvet og dér lærte at tage svømmetag, så når vi senere kom ned til „Bellevue" og fik svømmebælter på, så kunne vi begynde at tage de lærte svømmetag under lærerens kyndige vejledning og hans brug af en lang bambustang med en bøjle som vi kunne holde i, så vi ikke slugte for meget vand.

Det var nogle dejlige timer.

Der var dog en ting, der kunne være mindre behagelig. Det var, at vi skulle i vandet - uanset hvor koldt det var; det kunne især sidst på sæsonen være lidt barsk, men jeg husker det nu altid som sol og sommer.

Det er de mærkeligste ting, man husker fra skoletiden. Der er én episode, der står prentet i mit sind.

Det var i gymnastiktimen under omklædningen - pludselig blev der sagt en masse hånlige ting og drillerier til en, som havde en hjemmesyet skjorte på. Den var syet af en melsæk, som man af og til kunne få, når der blev købt en hel sæk mel hjem.

Nu havde den skjorte, som "Herluf" havde på, nogle store runde ringe i farver - jeg ved ikke, om det var Gluten, der stod på reklamen - men på Herlufs skjorte var ringene anbragt midt på brystet. I dag ville det garanteret have været højeste mode, men det var det ikke dengang. Imens resten af klassen havde travlt med at drille Herluf, skyndte jeg mig at få min skjorte pakket ned i tøjposen, for jeg havde en magen til, dog kun med en halv ring på begge sider. Den skjorte ville jeg ikke, trods min mors overtalelsesevner, have på mere.

Børn kunne være ubarmhjertige overfor hinanden, det kunne være bagateller. Engang jeg havde lånt min mors cykel, som var af en ældre årgang, med gedebukkestyr o.s.v., derfor havde jeg heller ikke taget den med ind i skolegården, men ladet den ligge i grøften udenfor skolen.

Da jeg skulle hjem, ville jeg hente cyklen. Men da jeg nærmede mig stedet, hvor j eg havde anbragt den, så jeg, at der stod en hel kreds uden om min mors cykel og gjorde grin med den. Da jeg kunne se, at de var for mange til, at jeg kunne tæve dem, valgte jeg at gå sammen med de andre op til Vejlby og så hente cyklen senere.

Det kunne ellers være svært at komme lige hjem fra skole, der var meget, vi skulle nå at deltage i. Det kunne være i høsttiden, når tærskeværket arbejdede hos Søren Hjortshøj, så vi lige skulle en tur omkring for at se, når der blev tærsket - vi fik af og til lov til at lægge æbler til stegning oppe på selve dampmaskinen - der var nogle støbte jernknopper lige over lågen til fyringsrummet, der netop passede til at lægge æbler på, og efter et kort øjeblik kunne vi få stegte æbler. De smagte helt vidunderligt.

Det var særlig sjovt for mig, når tærskeværket skulle flyttes til en anden gård, for så blev der diskuteret mellem vi drenge om hvem af gårdmændene, der havde de stærkeste heste. Især husker jeg engang, hvor man ikke kunne få fjernet selve dampmaskinen fordi de heste, der var spændt for, ikke kunne klare at trække den igang, men så kom min onkel, Laurids Hjortshøj, med sine heste, og de fik maskinen fri og kunne trække af med den. Så kunne jeg sole mig i, at det var min onkels heste, der klarede at få den tunge dampmaskine fri.

Det kunne også være andre ting, der kunne forhindre, at man kom direkte hjem fra skole. For eksempel da Gaardes gård brændte i 1931. Den dag fik jeg først noget at spise kl. 21.00 om aftenen. Min mor havde dog sikret sig, at jeg var på brandstedet, så hun ikke blev urolig for, hvor jeg var.

Den brand var en af de store i Vejlby. Gården var firlænget og tækket med halm, så da der først var kommet ild, var den svær at slukke, selvom gården lå tæt ved Fildammen, hvorfra man kunne pumpe vand til at slukke med.

Men uanset hvad der blev gjort, så nedbrændte hele gården og desværre indebrændte også en del grise. Det var for en dreng et grimt syn at se de døde grise ligge helt forkullede i ruinerne. Lugten af brændt halm og træ hang i Vejlby i flere dage efter.

Branddammen var tømt fuldstændig, og så viste det sig, hvad vi drenge ikke var klar over, at der var mange fisk i dammen; det var, såvidt jeg husker, karusser. Lauge Kjeldsen og en del andre prøvede at redde fiskene ved at grave huller i jorden ovre i maler Kjeldsens have for så at fylde vand i, hvorefter fiskene blev båret over i nogle store spande og hældt ud i de gravede huller, men vandet sank hurtigt ned i jorden, så redningsforsøget mislykkedes.

De fag jeg bedst kunne lide i skolen udover gynmastik, var naturhistorie og sløjd, jeg var ikke så meget for regning og skrivning. I naturhistorietimerne kunne det ske, at vi gik på opdagelse i naturen. Særlig spændende var det, når vi var i skoven for at lytte til fugle og finde uglegylp, som indeholdt rester af skeletter af skovmus. Det kunne godt få os drenge til at lytte, når vores lærer forklarede om disse ting. Blomster og træer var også interessante, når vi havde en lærer, der forstod at fortælle.

Gunnar Ovesen, Vejlby

OPVÆKSTEN

Den 9. april 1935 kom jeg til Vejlby. Mine forældre havde købt „Højholm".

På grund af min fars sygdom var de nødt til at have noget mindre, og da var „Højholm" lige stedet. Jeg var dengang lige blevet 8 år og syntes, det var helt i top — nu kom vi til „byen".

Mange gange syntes jeg, at der var lang vej til skole - Risskov skole - især når der var streng vinter el. efterår med regn og rusk; da kunne vejen jo være lidt pløret.

I skolen fik jeg frk. Minna Dressler til klasselærerinde, hende kunne jeg vældig godt lide. Af andre lærere husker jeg Olsen, Frandsen, Nielsen, frk. Mikkelsen, frk. Mogensen og mange flere - lærer Carlsen blev den jeg helst vil glemme, i min barnlige naivitet ville jeg gerne gøre mit bedste, men det var ikke nok, så vi blev aldrig „venner".

Jeg tror ikke, jeg selv fik en cykel, før jeg var 9-10 år; ellers cyklede jeg stolt rundt på mors, indtil jeg væltede og fik nogle gode skrammer - det var vist grunden til, at jeg så selv fik en, der passede til mig.

Min barndom var tryg og god, jeg var den yngste af 3 og er da uden tvivl blevet forkælet. Min søster var 12 år ældre, derfor husker jeg ikke hende så godt; hun var jo ude og tjene. Min bror var 8 år ældre og boede hjemme under sin læretid, men på grund af hans uheld med ryggen var han hjemme i flere perioder - vi havde det virkelig rart sammen og har altid stået hinanden nær. Han havde værelse på loftet, og trods vores gode forhold så jeg frem til den dag, jeg kunne få værelset efter ham. At jeg så ikke turde sove der om natten, var så ikke så godt. Det var svært at indrømme.

Skolen tog jo en god bid af dagen. Jeg var ikke hjemme før ca. halv 3 - så skulle jeg skifte tøj - for man leger ikke i sit pæne tøj. Vi havde komfur, og hvis mor var med far i marken, el. hun var i haven, stod der mad, som jeg kunne varme, eller også var det sat i høkasse.

Veninder kunne det være lidt svært med på grund af afstanden - Grethe Sørensen var den nærmeste, men 2 års forskel i alder gør meget - vi har dog haft mange gode timer sammen.

Mange gange har jeg da ønsket mig en lille søster eller bror, men da mor var 43 år, dengang hun fik mig, kunne det jo ikke lade sig gøre, (men hvad kendte jeg til den slags). I stedet fik jeg en ged og senere en hundehvalp. De var mine legekammerater.

Min store interesse var påklædningsdukker. Dem kunne jeg tegne „store kjoler" til, når de i min fantasi skulle til bal og til fester -jeg lagde så selv stemme til de forskellige dukker store eller små, ligeledes kunne jeg lide at læse og tegne.

Om søndagen var jeg med far og mor i kirke. Ellers hørte vi gudstjeneste i radioen, og så skulle jeg være stille, det kunne være svært. Der var også det, at der var jo kun varme i køkkenet og i stuen, men sådan var nu det.

Søndagsmaden var der gjort lidt mere ud af, særlig hvis min moster og onkel kom på besøg. De boede i Risskov og besøgte os jævnligt. Min øvrige familie boede på Djursland og på Skanderborgegnen, det var jo dengang „en rejse".

Af og til syntes jeg nok, jeg var lidt ensom, men fornemmede at - især mor, som jeg jo mest var sammen med, gjorde hvad hun kunne for at underholde mig. Der blev også set frem til skoleudflugten. Jeg husker, vi kørte i rutebil til Frederikshøj Kro, hvor vi bl.a. legede - "to mand frem for en enke" - hvad der ellers skete husker jeg ikke.

Jeg tror - husker det i hvert fald ikke - at jeg fik lommepenge, men i stedet tjente lidt ved at være barnepige for vores nabos lille pige - Else Marie hed hun, - jeg fik 5 øre i timen, og da kunne en eftermiddag være lang. Når der var eksamen, fik jeg penge til slik, 25-50 øre og der blev købt med omtanke. Hvis der ellers blev bevilget penge, var det 5 øre til en karamelstang, det var min "hof" slik.

I skoleferien var jeg på ferie hos moster Dorthea og onkel Peder, de havde en stor gård med køer, grise og heste, for første gang så jeg kalkuner; det var nogle underlige dyr, og jeg var bange for dem.

Der var mange stuer, og i en af dem stod et orgel, som jeg fik lov at „spille" på. Jeg kunne selvfølgelig ikke spille, og det har givet lydt forfærdeligt med det klimperi.

Senere fik jeg lov at komme på ferie hos min tante og onkel i København. På skolen fik man fribillet, jeg tror nok til det hele - både færge herfra Århus-Kalundborg og tog derfra til Købehnavn. Åh, hvor var jeg nervøs første gang jeg rejste, og jeg åndede lettet op, da jeg så tante Tinne. De havde ingen børn, så jeg blev forkælet over alle grænser, der var slet ikke tid eller grund til at længes hjem.

Under krigen var der en sommer, hvor de var lidt betænkelige ved hele situationen - det var i 1943, men da det alligevel ikke var så uroligt endda, fik jeg lov til at rejse den følgende sommer 1944, og netop da blev det den mest urolige ferie nogensinde. Den første nat blev Tivoli bombet, og derpå gik det med spærretid, luftalarrner, skyderier osv, min ferie blev da også forlænget, fordi al ind- og udrejse fra København blev forbudt, jeg husker ikke hvor længe.

Efter jeg kom ud af skolen og fik et kontorjob, fortsatte jeg med at besøge tante Tinne i ferierne. Hun var nu blevet alene, så hun kom hos os et par gange om året. Det var skønt.

Helga Holm, Århus

MIT BARNDOMSHJEM
Grenåvej 347 - 1915-30

Min bedstefar Søren Jensen, byggede en ejendom med slagtehus på Grenåvej 347 (det nuværende Bilbyen). - dengang Vejlby Fed, altså før gadenavne og husnumre.

Han var slagter, kreaturhandler og landmand. Han solgte kødet på torvet om lørdagen.

Udover min bedstefar var der også en vognmand der hed Søren Jensen, der boede på hver sin side af Egåen, men da der ikke var husnumre, gik posten ofte til den forkerte Søren Jensen. Min bedstefar syntes, at det var irriterende med den forkerte post, så i 1903 købte han navnet Frislev. Han købte navnet med den betingelse at ingen anden måtte få navnet Frislev. Det er stadig en gåde i familien, hvorfor han valgte præcis „Frislev".

Bedstefar Søren Jensen senere Søren Frislev havde seks børn. Farbror Niels der blev gårdmand i Holme, faster Johanne som blev gift med boghol-der Bøttcher i Århus, farbror Anders der fik saddelmagerforretning i Frederiksgade i Århus, farbror Jacob som blev shippingmand og boede i såvel Tyskland som England og Frankrig og talte alle tre sprog. Han forblev ugift og døde 95 år gammel og ligger på Vejlby kirkegård. Farbror Jens der fik slagterforretning på Pouls plads i Århus.

Min far Christian var den yngste af de seks børn, og da han også var slagter og kreaturhandler, var det naturligt, at han købte ejendommen efter sin far.

Min far handlede meget med kreaturer, især kælvekreaturer, som han rejste op til Hornum Marked for at købe om efteråret. Kreaturene blev sendt med toget til enten Lystrup station eller til Østbanegården i Århus.

Mine brødre og jeg blev så sendt til Lystrup eller Århus for at hente disse kreaturer. Det var gerne ved syv - otte tiden om aftenen. Jeg husker at vi fra Lystrup Station gik over mosen, for det var den korteste vej, men også lidt besværligt for der var jo ikke noget, der hed Lystrupvej som idag, og det var ofte mørkt og vådt.

Min far solgte disse kælvekøer til landmænd og gårdmænd i Vejlby, Egå, Hjortshøj med mere. Der var ikke så meget snak om prisen for de vidste, at når de handlede med far var kvaliteten i orden - det satte han en stor ære i.

Da min bedstefar i 1908 ophørte som slagter og holdt op med at stå på torvet om lørdagen og sælge kød, fortsatte min far med det, da han jo

havde købt gården og slagtehuset af bedstefar. Min far havde en aftale med en vognmand i Århus, der opbevarede disken og teltet fra lørdag til lørdag, det blev stillet op klokken 7 og taget ned klokken 3 om eftermiddagen. Når far havde placeret hestevognen med kødet på torvet, blev hesten trukket hen til købmand H. H. Brandt i Studsgade 35, hvor den stod i stalden til købmandsgården til torvedagen var forbi. Far havde en stor kundekreds blandt andet flere forretningsfolk inde fra Århus. Bønderne fra Gl. Vejlby kom en tur til Århus om lørdagen og da også på torvet til min far for at bestille et stykke kød, som han skulle tage med hjem til Vejlby. Bønderne mødte gerne ved frokosttid, for far havde altid nogle gode mellemmader med, blandt andet med noget godt hjemmelavet sprængt oksebryst, det vidste min mor godt, så hun smurte altid rigeligt. Der var en restaurant, hvor mange spiste frokost og fik en snaps til. For at alle torvehandlerne kunne få tid til at spise frokost, hjalp fx. de forskellige slagtere hinanden ved forkosttid. Da vi drenge var blevet konfirmeret hjalp vi far i frokosttiden.

Der var mange slagtere i Vejlby, så de kørte udenom hinanden på vej til torvet i hestevogne ligesom bilerne på Grenåvej idag. Det kød der ikke blev solgt på torvet kørte far rundt i Vejlby og Egå og solgte på vejen hjem.

Der var en dame som hed Sine Madsen, som boede overfor Vejlby Kirke, hun stod også på torvet og solgte kød. Hun købte sit kød på slagtehuset. Det hun ikke fik solgt, havde far med hjem til hende, hun havde så nogle faste kunder som hun solgte det sidste til. Der var jo ikke køleskabe og frysere, så det der ikke blev solgt, skulle saltes nede i kælderen i en god saltlage. Kødet blev lidt rødt af det, men når det blev vandet ud forsvandt saltsmagen, selvom frikadellerne fortsat var rødlige, men de smagte nu godt alligevel.

Vi var seks søskene, fire drenge og to piger. Vi gik i skole i Vejlby og det føltes ret langt at gå i træsko de første skole år. Uden for klasseværelset stod træskoene, som nu var skiftet ud med kludesko.

Det var jo ikke som i dag, hvor der smides meget ud som kunne bruges, det var andre tider med hensyn til genbrug. Der var en kone, som syede tøj om - hun hed fru Lovmand og boede på Mosevej. Når en af vi drenge voksede fra tøjet, blev det syet om til den næste i rækken, for det var kvalitetstøj dengang. Værst var det for mor, for vi havde uldne strømper på og en hel dag i træsko sled huller i strømperne, så mor måtte sidde og stoppe hver aften.

Når jeg idag tænker tilbage på min mor, tænker jeg på alt det slid en husmor havde dengang.

Træskomanden i Vejlby, Niels Jensen, boede i Smedegade. Når vores træsko var slidt skæve, skulle vi ind til Niels Jensen og have dem repareret eller vi måtte have nye. Far havde en aftale med træskomanden om, at han kom med kød om lørdagen som betaling for træskoene. Træskomandens kone Sørine sagde, at vi var gode kunder, for vi brugte mange træsko.

Min mormor havde en lille gård i Holme. Min morfar døde som 39 årig fra mormor og fem små børn. Mormors far, altså min oldefar, hjalp så med at drive landbruget til børnene blev så store, at de kunne hjælpe til. Mormor kærnede smør og solgte det i Århus sammen med æg. Min mormor forblev enke i ca 40 år. Jeg husker hende som et rart menneske, som altid havde et sødt smil.

Om sommeren kørte vi til Holme for at besøge mormor med familie, det foregik i charabanc med gummihjul, velstriglede hest og nypudset seletøj med ringklokke. Mor begyndte at klæde os på fra morgenstunden, for vi skulle jo være fine. De første der blev klædt på, fik besked om ikke at gøre sig snavset. Vi kørte lige over middag - det var virkelig dejligt.

Tage Frislev, Vejlby

SØNDAG I MIN BARNDOM

Søndag var nok en særlig dag i mit barndomshjem, hele familien var hjemme, så der skete utroligt mange ting. Vi manglede aldrig nogen at lege med; vi var otte søskende, og jeg var lige i midten. Vi spillede meget kort og alle andre former for spil - vi konkurrerede meget. Vi legede meget ude på fortovet og på vejen, så vores vej var overmalet med forskellige ting, vi hoppede i „mand", sjippede og naturligvis boldspil på mange måder.

Om vinteren legede vi naturligvis i sneen; vi byggede snehuler og sad så derinde med tændt stearinlys og hyggede os, det var som regel i vores gård, det foregik, så der var fuld hus. Vi stod jo også på ski, men de „flotte" ski bestod dog kun af et par brædder, der mere var af fødderne end på! Men vi kendte jo ikke andet, så det var fint nok.

Om sommeren tog vi meget til stranden - Bellevue - om søndagen, vi spadserede derned først på dagen med kage og rabarbersaft, som efter at have ligget i det varme sand også var varm, jeg kan endnu smage det søde saftevand, som vi elskede. (Jeg har prøvet det på mine egne børn og børnebørn uha!)

Min mor bagte - jeg tror - hver søndag, en hel bradepandekage med glasur, så der var jo lækkerier at få med til stranden. Vi blev som regel dernede hele dagen, og det værste af det hele var, at skulle hjem igen. Det var op ad bakke, med alle vores ting våde og fulde af sand, så vi traskede hjem på bare fødder og godt trætte.

Vores morgenmad søndag bestod af havregrød og franskbrød fra bageren (til daglig bagte min mor selv). Omkring den første i måneden vankede der dog en kanelsnegl.

Vi spiste varm mad om middagen, for da var min far jo hjemme, til daglig var det nylig om aftenen, da han var på arbejde hele dagen. Vi fik altid noget ekstra lækkert om søndagen - flæskesteg eller oksesteg eller andre ekstra lækkerier, og vi fik altid dessert, mange gange også rødgrød.

Aase Moisen Christensen, Ebeltoft

SØNDAGSTØJ

VI fik altid rent tøj på om søndagen, men om det decideret var søndagstøj, mener jeg ikke. Vi havde jo ikke så meget at skifte med, så det vi fik på søndag, skulle holde hele ugen ud. Det var jo ikke så nemt at få tøjet vasket og tørret, især om vinteren.

Vi havde en pumpe i gården, og al vand skulle slæbes ind i vaskehuset; dog foregik skylningerne ude under pumpen i gården.

Min mor syede også tøj til os, og jeg undrer mig stadig, hvordan hun fik tid til dette med en så stor familie.

Især husker jeg, at hun altid, når vi skulle til fest - især julefest, syede tre ens kjoler, det var vi meget stolte over, for til daglig var det jo lidt småt med tøj, og nyt fik vi jo kun til særlige højtider, ellers brugte vi hinandens, eller arvede fra de største. Men sko sled vi op, vi havde jo kun eet par hver. Vi brugte mest gummistøvler, der var det billigste. Vi brugte næsten samme størrelser i sko, så jeg "puttede" mine, så de to mindste ikke snuppede dem.

Min mor havde ikke noget at skifte med, men om søndagen gjorde hun dog lidt mere ud af sig selv; men vi børn fik altid først, hun gik meget i kittel med forklæde uden på.

Aase Moisen Christensen Ebeltoft

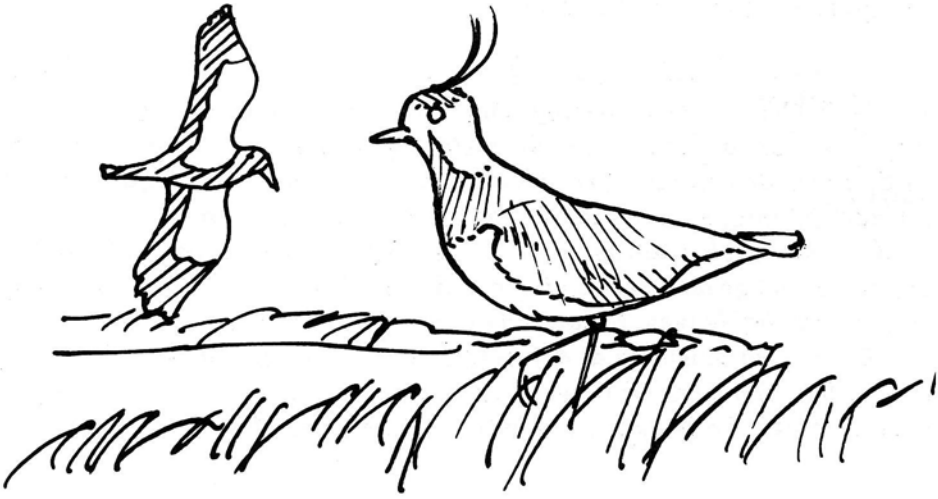

GAMMEL VEJLBY UNDER BESÆTTELSEN 1940-45

Den 9. april kl. 5 om morgenen vågnede jeg ved støj fra de mange tyske flyvemaskiner, som fløj meget lavt over hustagene.

På det tidspunkt var jeg kommis i Stilling Burgsforening, tidligere havde jeg været kommis i Brugsforeningerne i Egå, Ballen på Samsø og i Thorsager. Jeg delte værelse med en anden kommis. Vi hørte jævnligt støj kl.5 om morgenen, fra de store lastbiler, som kørte med fisk fra Grenå. Jeg mindes, at vi talte om, at der netop var mange fiskebiler den dag. Men da vi kom op af sengen og så ud af vinduet, så vi i stedet de mange tyske flyvemaskiner, så det var en slem overraskelse.

Senere var der tyske soldater indkvarteret i Stilling. De havde feltkøkken på kroen. I Brugsen havde vi to tyske officere på kost og logi, - det var noget tyskerne selv bestemte. Der var flere tyskere indkvarteret hos private, men disse to officere havde værelse ved siden af os. Vi blev dus med dem så godt, som det kunne lade gøre med vores sprogkundskaber. Om aftenen spiste vi sammen med de tyske officere. Sproget var det værste, men ved hjælp af ordbøger gik det alligevel. Om aftenen lagde de deres pistoler på natbordet, mens de spiste aftensmad, fordi de ikke ville være bekendt at sidde med dem ved bordet, så vi kunne lige så let have snuppet deres pistoler og skudt dem. Disse to officerer viste billeder af deres familier i Tyskland. De var begge midt i fyrrene og ingen af dem virkede særligt glade for Hitler, uden dog at sige noget direkte. Jeg husker, at da de skulle tilbage sydpå igen, var de ikke glade, for de vidste ikke hvor de skulle hen; de kunne jo risikere at blive sendt til fronten.

Jeg husker dengang, da englænderne bombede Universitetet i Århus. Jeg var cyklet ned ad Skolevangs Allé med kød og pålæg til bager Greibe, - de fik kød hver dag, for de havde nogle unge mennesker på kost. Jeg hørte at de bombede i Århus og en flyvemaskine kom i meget lav højde henover hovedet på mig, men det mest chokerende var, at den havde retning lige mod Risskov Skole i så lav højde, at den ville ramme skolen med den hastighed, men lige foran skolen fløj den til vejrs - lige over taget på skolen og så ned i lav højde igen, for at undgå tyskernes luftskyts.

Det var en oplevelse af den slags, der skal ses, for at man rigtig kan forstå det. Der blev selvfølgelig luftalarm, så da jeg kom ned til bager Greibe, måtte vi alle i kælderen indtil alarmen blev blæst af.

Da tyskerne tog det danske politi i 1944, besluttede borgerne i Vejlby at danne et vagtværn. Det bestod i, at mændene blev sat sammen - to og to, og skulle så patruljere om aftenen. Jeg blev sat sammen med naboen til forretningen, karretmager Hjortshøj. Vi fik en fløjte og en stok udleveret og gik så fra hus til hus fra kl. 20 til midnat. Når vi var færdige, gik vi ind til fru Hjortshøj og fik smørrebrød og en kop kaffe - pålægget leverede jeg, og hun stod for resten. Det var mens jeg stadig boede hjemme, så jeg var derfor nødt til at cykle hjem til fars gård ad den mørke Grenåvej - ved 1 tiden om natten.

Jeg havde under krigen en oplevelse jeg stadig ikke kan få ud af hovedet.

En dag kom der en tysk officer ind i butikken, der var fuld af kunder, (tyskerne boede på landbrugsskolen) og der var meget travlt i butikken. Vi havde noget lækkert kalvekød liggende på huggeblokken. Under min igangværende ekspedition tænkte jeg:- "Hvad skal jeg stille op med ham". - Vi måtte ikke sælge kød til tyskerne, for det var der nogle bestemte slagtere der var udtaget til. Jeg sørgede derfor selv at komme til at ekspedere ham, og ganske rigtigt. - Han havde forelsket sig i det kalvekød der lå på blokken. - Jeg måtte beklage, at det var til mine faste kunder. Så skete det værste. Vi solgte grisehoveder som var uden for rationeringen. De hang på kødkrogene i butikken - jeg pegede på et af grisehovederne og sagde, at han kunne få et sådan et. Da vi ikke kunne tale samme sprog, har han følt, at jeg ville gøre nar af ham ved at tilbyde ham et grisehoved. Han blev i hvert fald så gal, at han stod uden for butikken og truede med al verdens ulykker i mindst ti minutter - selvom der var mange kunder i butikken. Vi var alle helt chokerede over at se ham så gal, og min kone sagde: „Vi bliver bombet i nat".

Den nat sov vi på skift - det var ikke rart. Til alt held var det den 3. maj 1945, så krigen sluttede dagen efter. Det var sikkert derfor, at han skulle have noget godt ned hjem.

Det var en stor lettelse da krigen holdt op.

Tage Frislev, Vejlby

LOGEBYGNINGEN

Ved næsten enhver landsbykirke ligger der som regel en kro i nærheden. Det gør der ikke i Vejlby. Nej - her i Vejlby lå der en Logebygning - IOGT - "De tolv Brødre" - blev den omtalt.

Det var ikke, fordi Vejlbyerne var mere afholdne, tværtimod, der boede nemlig mange kreaturhandlere og slagtere her på stedet, og de kunne godt trænge til at få lutret deres sjæl, eller rettere fa indpodet lidt ædrueligheed i deres dagligdag. Den kunne godt i almindelighed og i kraft af deres arbejde medføre lidt rigeligt alkohol, så derfor søgte nogle behjertede mennesker at få Vejlbyerne på rette vej.

Det var nu ikke altid en nem opgave, selvom man forsøgte at fjerne noget af alkoholens svøbe ved, for eksempel at anmelde værten i Forsamlingshuset til politiet - for at sælge stærkt øl.

Man var dog så betænksom at vente til midt på sommeren med at anmelde, for på det tidspunkt havde værten alligevel ikke ret meget øl på lager. - For der var jo ingen, der var interesserede i, ikke at kunne få slukket tørsten, når man kom til fest i Forsamlingshuset.

Politiet var jo dog nødt til at reagere, så politibetjent Ravnkilde kom troligt hvert år, for at kontrollere, om der befandt sig stærkt øl i huset. Efter et hastigt kig ned i ølkælderen - og en smagsprøve, - kunne Ravnkilde skrive i rapporten, at der kun befandt sig få flasker med stærkt øl, og at de, efter værtens oplysning, var til eget brug, og så kunne logemedlemmeme med god samvittighed slukke tørsten et år til.

Men det var ikke kun de voksne, der kom i Afholdslogen, der var også oprettet en Børneloge, og den var jeg selv medlem af.

Jeg husker, at når man kom ind i bygningen, så var der først en entré, og så en lille sal, og derfra kunne man komme ind i den større sal.

Men vi kunne ikke bare komme og sige, at vi gerne ville være med, og så regne med at komme ind, nej vi skulle optages i logen, og det foregik på en helt speciel måde.

Jeg husker ikke helt, hvordan det gik til; dog kan jeg huske, at den, der skulle optages, stod i den lille sal og ventede - sammen med en "under Good-Templar". Vi ventede på, at der kom en af ordenens øverste og åbnede - først den inderste to-fløjede dør og derefter den yderste, og der blev

dén, der skulle optages, ført ind i salen. Her sad en "over Good-Templar" ved et stort bord, og på begge sider stod der to mindre borde vinkelret på det store. Her sad så en skriver og så ham, der havde hentet os ind. Bordene var dækket af nogle store tæpper, der nåede næsten ned til gulvet, på disse tæpper var der syet nogle symboler og tekst, som henviste til afholdsbevægelsen.

Efter en ceremoni var man optaget, jeg husker ikke, hvad der skulle svares på, men nu kunne man deltage i møderne og de fester, som blev afholdt - samt den årlige sommerudflugt.

Til en fastelavnsfest med udklædning for bømelogens medlemmer omkring 1934-35 husker jeg, at min søster en gang forinden havde deltaget i et maskebal i en forening, der blev kaldt "Den Selskabelige", og som altid holdt deres fester i Østergades forsamlingsbygning i Århus. Her havde hun haft en flot dragt på, med en lang fjer i hatten, og så var der nogle tragtlignende ærmer til at tage på armene.

Nå, men jeg blev klædt på i denne pigedragt og drog glad afsted til festen. Drengene ville gerne danse med mig, så det gik jo helt fint.

Der var mange maskerede: En af mine kammerater fra dengang - Svend Ovesen (søn af slagter Laurits Ovesen) havde udklædt sig som kanonfotograf. Han havde selv bygget en kasse med tre ben og et stort hul foran, som skulle forestille en linse. En del udklip fra aviser og blade skulle gøre det ud for et fotografi.

Han havde dog også noget andet i baghånden. Han havde fyldt en gammel øresprøjte med talkum. Den havde han gemt inde i kassen, og når han så bad et af ofrene, som han fotograferede, om at komme tættere på, så trykkede han sprøjten sammen, og talkum i rigelig mængde fløj ud på tøjet af den, der blev "fotograferet".

Nu boede Svend ikke ret langt væk, så han fik bud på at gå hjem med sit talkum og rense kassen for alt, der var kommet ud. Svend var ikke ret længe om at komme hjem og rense kassen, og så stillede han igen.

Nu var der det ved de huse, som ikke blev brugt ret meget, dem fyrede man først op i om morgenen, når der skulle være noget om aftenen. Det resulterede altid i, at når væggene begyndte at blive varmet op, så løb vandet ned ad dem, det var ubehageligt, derfor trak man bænkene et stykke ud fra væggene, og det gjorde man også denne aften.

Det var ikke til Svends fordel. Godt nok nøjedes han nu med at udlevere et udklippet billede, men succesen fra tidligere på aftenen sad ham stadig i hovedet, så da han skulle fotografere en ældre dame, stillede han apparatet op; og så fyrede han en hundepropbøsse af inde i kassen.

Det blev en oplevelse, jeg aldrig glemmer.

Damen faldt bagover, og da bænken var trukket ud fra væggen, tippede hun ned på gulvet, og begge ben stak lige i vejret. Hun kom ikke noget til, men Svend oplevede heller ikke, at jeg fik l. præmie på pigesiden i min søsters flotte dragt.

Jeg måtte dog, efter en del snak frem og tilbage, aflevere præmien igen og modtage en pengepræmie i stedet for.

Jo. - De kunne godt holde fester i Vejlby i gamle dage.

Gunnar Ovesen, Vejlby

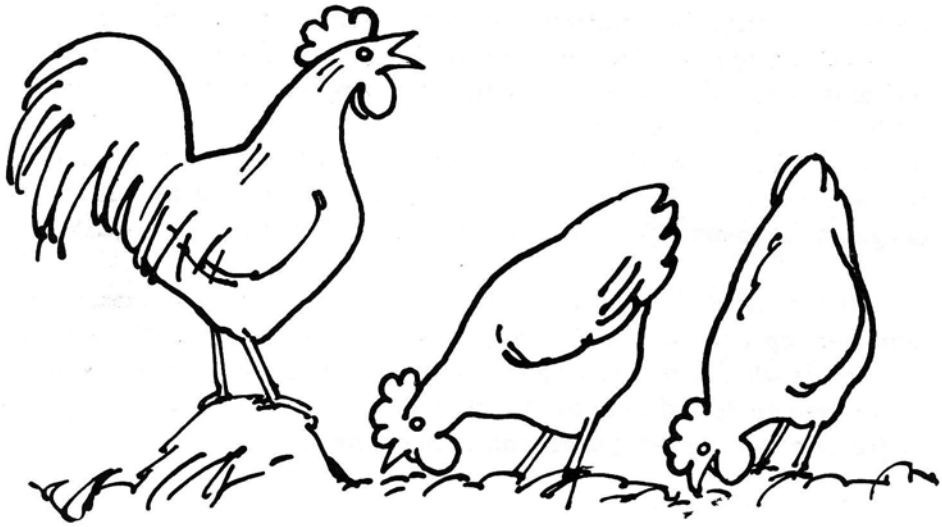

LIVET SOM UNG VEJLBY'ER.

Jeg er født i 1917 i True pr. Brabrand. Mine forældre havde en gammel gård med bindingsværk og stråtag. Vi var 7 børn, hvor jeg var nr. 5 i rækken.

Vi lavede vores legetøj selv. Køer snittede vi selv med vores svanekniv med benskaft. Vindmøller lavede vi også, somme tider med op til 5 møller på et skelet. Flitsbuer blev lavet af en tjørnekæp med en solid murersnor som streng. Pile blev lavet af tørre stauder, der blev omviklet med tyndt ståltråd i den ene ende; det var temmelig langt man kunne skyde med dem, og vi var altid forsigtige med aldrig at sigte på hinanden.

Om sommeren havde vi altid en hytte tækket med græstørv, og med siderne af gamle kornsække. Bunden var dækket med et godt lag hø. Det gav jo en dejlig duft.

12. februar 1925 er en dato, jeg aldrig glemmer. Da nedbrændte gården til grunden.

Vi skulle have gæster til aften og havde fyret op i de „fine" stuer, der kun blev brugt, når vi havde gæster. Heldigvis opstod ilden i den modsatte ende hvor kostalden lå, så det lykkedes os at redde alle kreaturerne.

Medens gården blev opbygget, boede vi i byens gymnastiksal, hvor der også var lejlighed med køkken. Salen måtte vi lege i, og vi morede os meget med at gynge i tovene. Bukken og madrasseme blev også flittigt brugt.

Både sommer og vinter legede vi på gården „Engkjær". Som navnet betegner, var der en dam. Om sommeren fangede vi karusser; de største tog vi med hjem, så mor kunne stege dem. Vi syntes, de smagte dejligt.

Om vinteren, når kæret var tilfrosset, gled vi på is. Skøjter var der ingen, der kendte til. I stedet havde vi vores træsko med jernbeslag. De var velegnet til at glide på isen med.

I stedet for skøjter lavede vi små isslæder af nogle stumper lægter. Som meder brugtes tyndt ståltråd, og så lavede vi en pigkæp af et kosteskaft med et kraftigt søm i enden.

I december skulle julegrisen jo slagtes. Det var en stor dag for vi drenge. Vi fik urinblæren, den skulle tørres og bruges til fodbold. Blodet kom vi i rengjorte tarme, som så blev kogt i gruekedlen. Det var en ret, som vi børn (særlig drengene) kunne lide.

Efter slagtningen blev der inviteret til spisegilde, og mor og far var tit inviteret ud hos naboer og bekendte, grisen skulle jo spises, mens den var fersk. Flæsket blev saltet og røget, og derefter blev det hængt op på loftet ved skorstenen, hvor der var tørt.

Julegaver fik vi ikke mange af. Vi så med glæde og forventning hen til den dag, der kom pakke fra moster Petra. Hun var sygeplejerske, ugift og boede i København. Om sommeren holdt hun ferie hos os.

Så var vi en tur i Cirkus Miehe og bagefter en tur på skovrestauration. Vi var fint pyntede i matrostøj og hue med navn på - efter en af vores kendte søhelte.

I 1929 flyttede vi til Vejlby. Det var en stor omvæltning at komme fra en landsbyskole med 3 klasser og til Risskov skole med 7. Vi var jo vant til at tale „bondsk", men det forsvandt ret hurtigt med at sige „a", som vi var vant til hjemmefra.

Jeg misundte mine kammerater. Når de havde fri, kunne de lege og spille fodbold i „Lergraven", mens jeg måtte hjem og hjælpe til både med køer og i marken.

Vores fritid gik meget med at lave slangebøsser, min yngre broder og jeg opnåede øvelse i at bruge dem, og vi fik efterhånden mange „mord" på samvittigheden. Særlig om sommeren, når gråspurvene flokkedes og slog ned i kornet, der kunne være flere hundrede i en sværm. Vi havde en kat „Gammel Gosse", der fulgte os som en jagthund. Skød vi en fugl i hønsegården, og vi selv gik udenfor, kunne vi tage katten i nakken, og så skulle den nok finde fuglen.

Vores klædedragt bestod af hjemmestrikkede lange strømper, og for at holde dem oppe, havde vi livstykker og langt elastik med mange huller i, så strømperne ikke sad i „ål".

I 1931 blev jeg konfirmeret, og jeg var så stor, at jeg kunne få et jakkesæt (blå cheviot), dertil manchetskjorte med løse flipper. Det voldte mange kvaler med kraveknapperne. Der blev også købt nye sko, og de skulle være rigelig store, så jeg har aldrig haft større nr. i fodtøj.

Min ældre bror og jeg skiftedes til at være karl hjemme, så far altid havde en billig arbejdskraft; det var meget sløje tider for landbruget. Min første plads var i 1934 på en gård i Tilst. Lønnen 425 kr. for I år. I 1937 tjente jeg på en gård i Kankbølle, løn 800 kr. Tøj var meget dyrt. Et sæt skræddersyet tøj hos skrædderen i Løgten kostede 750 kr.

I 1940 tjente jeg på en gård i Saxild, og fra 1941 til 43 tjente jeg på Koldingegnen. I 1944 forpagtede jeg gården hjemme.

1949 blev jeg gift.
Vi har 4 børn: 3 drenge og I pige. I 1963 blev gården solgt til kommunen, men jeg drev fortsat gården til 1967. Så fik jeg plads på Studstrupværket som portner og var der indtil 198l.
Grunden til at jeg forlod landbruget var, at jeg havde kvaler med et mavesår.

Vi købte i 1967 en villa i Risskov. Der boede vi til 1988, hvor min datter så overtog huset, og nu bor vi i Kantorparken nr. 77, - netop hvor gården har ligget, og nu er den eneste jord jeg har at rode i en 3 m altankasse

Kantorparken 15. april 1988.
Jørgen Haugaard, Vejlby

MIN FAMILIE

I de første år brugte jeg næsten al min tid i butikken.

Først i 1944, da Venstres Ungdom holdt bal på Åkrogen i Risskov, tog jeg, sammen med min bror Carl som arbejdede hos mig i butikken, derned. Til denne fest mødte vi to sygeplejersker. Da festen sluttede fulgte jeg den ene hjem til Risskov Statshopital, hvor hun arbejdede og boede.

I de næste måneder besøgte jeg hende flere gange nede på hospitalet. Hospitalets port blev normalt lukket klokken 18, men jeg var så heldig at portneren, som hed Leth, var en af de faste kunder i min butik, så jeg kunne få lov at blive længere. Den 15. oktober samme år, 2 års dagen for butikkens åbning, blev vi forlovet. Sygeplejersken hed Edith Marie Johnsen og var datter af mejeribestyrer Frederik Bergelius og Marie Johnsen fra Grenå. Efter hendes turnus på Risskov Statshospital var slut, tog hun tilbage Grenå og begyndte at forberede sig på at blive gift.

Vi valgte at blive gift 4. februar 1945 i Grenå. Vi bryllupsgæster herfra Vejlby, rejste med tog til Grenå dagen før bryllupet. Vi havde så meget sne på det tidspunkt, at næsten al trafik på vejen var umulig, og selv om vejen havde været farbar, kunne vi ikke leje en taxa, fordi de ikke havde benzin til lange ture. Vi var med toget fra Risskov Station og det var en barsk omgang, for der var ingen varme i toget og meget lidt lys og masser af tyske soldater, ligesom det ikke var helt ufarligt, for frihedskæmperne lavede sabotage på togene fra Århus til Grenå. Men alt gik godt for os. Dagen efter at vi kom hjem, blev der forøvet sabotage på et tog mellem Risskov og Lystrup.

Vi kørte i karét til og fra Grenå kirke. Det var et stort bryllup, for mine svigerforældre havde en stor omgangskreds. Festen blev holdt på mejeriet, hvor min svigerfar opnåede at holde 50 års jubilæum.

Edith havde været operationssygeplejerske og var vandt til at omgås knive, og dem fik hun rig lejlighed til at benytte, da vi blev gift. Vi havde travlt i butikken, så Edith lærte hurtigt at komme ind i forretningslivet, og var en god hjælp i det daglige. Vi fik en dreng 2. oktober 1946. Han blev døbt Flemming. I april 1947 blev han syg med høj feber, og lægerne kunne ikke finde ud af, hvad han fejlede, og han døde i løbet af 8 dage, den 15. april 1947. Det var hårdt for os. Den 18. maj 1949 fik vi en lille pige, som vi kaldte Lis, og som vi blev meget glade for, og som jeg i dag stadig har meget glæde af. Den 18. februar kom igen en lille dreng, det var dejligt og ham døbte vi Jens.

Lis er uddannet socialrådgiver og Jens er udlært kok.

Der var stadig meget at lave i butikken. Det var hårdt slid, men vi kunne lide det. I butikken havde vi hjælp fra ekspeditricer, som ofte var slagterdøtre fra det øvrige Jylland, og min bror Carl, som var slagtersvend. To bude og én husassistent havde vi til at tage sig af børnene. Ekspeditricerne og husassistenten var på kost og logi, så vi var mange i huset - op til -ni mennesker på kost.

Kort efter krigen havde vi hårdt brug for en bil, men der var ingen biler at købe den gang. Jeg kendte en, der var ansat ved postvæsenet, og han sagde, at de skulle have nogle biler udskiftet, så han foreslog, at jeg skulle søge om at få en af disse små varevogne. Jeg skulle søge i København. Jeg var så heldig at kunne købe en, prisen havde postvæsenet selv sat.

Jeg har altid været meget hesteinteresseret, og det resulterede i, at jeg omkring 1950 købte min første væddeløbshest. Det blev også til hesteopdræt på et stutteri i Mundelstrup. Min første opdræt blev døbt Bacon. Den vandt sin første sejr allerede ved dens første start. Det var skønt. I tidens løb har jeg haft mange heste og mange gode oplevelser. Bl.a. har jeg to gange haft en hest med i Dansk Derby. Den ene gang med en fin placering. Jeg er kommet på Jydsk Væddeløbsbane i Århus siden 1936 og nyder det stadig. Da vi fik heste med i løb blev Edith og børnene også hesteinteresseret.

Min kone blev syg af kræft få dage efter at vi startede på otium i sommeren 1988. Hun blev aldrig helt rask igen og døde november 1989.

Tage Frislev, Vejlby

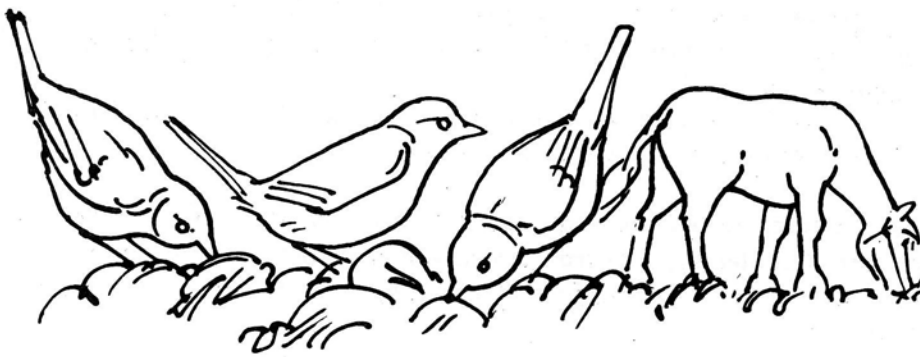

MIT VEJLBY

Det startede med, at mine forældre købte et lille hus på Vægtervej ll i ca. 1924. I mit barndomshjem havde vi to stuer, en til daglig og en, vi kaldte den fine stue. Dagligstuen var adskilt med et forhæng, bag det var vores soveværelse. Møbleringen var meget enkel - et bord og fire stole, en symaskine, et skab til kopper og glas. På gulvet var der linoleum, - gulvtæpper brugte man ikke.

Når det så var vinter, og der var fyret i kakkelovnen, var det virkelig hyggeligt. Vi læste avis; min mor syede, og jeg lavede lektier.

Min far arbejdede på Århus Oliefabrik, men under krigen fra 1940 - 45 var han på arbejdsfordeling, hvilket vil sige kun 20 timer om ugen, hvor det normale var 48 timer.

For så at klare udgifterne syede min mor frakker sammen for en dametøjsforretning, som hed „Anton Kristensen". Når de var syet og der var lavet knaphuller, gik vi ind til Århus og afleverede dem og fik lønnen. Det var meget småt med alting dengang.

I den „fine" stue var der polstrede møbler, nemlig en sofa, lænestol, et bord med fine polstrede stole, et rygebord, et radioskab og et dækketøjsskab.

På gulvet var der korkgulv.

Der blev kun fyret op i den store kakkelovn, når der var gæster eller til juleaften. Senere byggede min far en veranda ud mod Vægtervej, den havde vinduer hele vejen rundt. Møbleringen var kurvemøbler. Om sommeren syede mor der, fordi der var et godt lys.

I køkkenet var der komfur og en høkasse til at holde maden varm i. Dengang skulle et rigtig køkken males blåt, ligesom mange køkkenting var blå emalje, såsom en si eller en kaffekande.

Fra køkkenet var en lille baggang med en udgang til markerne. Der blev lavet et lille toilet med brusebad, men det var først efter, at vi fik installeret gas.

Senere fik jeg mit eget værelse oppe på loftet. Det var virkelig dejligt, med en stor kvist med udsigt ud over området.

Til huset var en have, og i ca. 1932 blev der tilbygget et vaskehus og garage. Det blev bygget i skøn forening mellem de tre naboer, nemlig snedker Pedersen som samtidig fik et dueslag, og Louis Nielsen, hvis hus stødte op til vores.

Under krigen havde vi en gris til opfedning. Den gik i vaskehuset. i haven var der hønsegård, og min far lejede en halv tønde land nede ved Bakkegården. Der dyrkede han grøntsager til os selv og solgte resten. Alt dette for at vi kunne overleve under krigen.

I min fritid var jeg først i FDF i 7. kreds. Det var meget sundt og lærerigt for mig som var enebarn. Jeg havde godt af at komme ud mellem andre unge mennesker. Senere fulgte jeg mine andre kammerater til Risskov Roklub, hvor jeg var medlem i 20 år.

Helt op til 1952 boede jeg i Vejlby, men da solgte min mor huset, fordi min far døde som 58-årig. Derefter købte hun en ejendom på Trøjborg med 8 lejligheder, som jeg administrerede i 20 år.

Efter at jeg var arbejdsdreng ved Århus Oliefabrik i 2 år, kom jeg i lære hos „Frichs" som maskinlærling. Senere kom jeg på Centralværkstedet ved DSB, hvor jeg var i 39 år.

Vejlby som landsby husker jeg som en lille rar by, hvor alle kendte hinanden. Den eneste ulempe for mig under krigen, var den lange vej til „Frichs" i Åbyhøj. Vi måtte køre på "fast gummi" eller med lapper på dækkene, da det dengang var svært at få cykeldæk.

Johannes Rasmussen, Vejlby

FASTELAVN

I god tid før fastelavn sammenkaldtes de drenge, som havde været med til at gå rundt i Vejlby og synge fastelavn ind året før, til et møde i salen i Forsamlingshuset. Der var altid nogen, der følte, at de var blevet "for gamle" til at deltage, men samtidig kom der også nogen til, som gerne ville være med, så der var altid en 20-25 stykker, der kom til dette møde.

På mødet valgtes en fører. Han skulle sørge for, at alt gik ordentligt til, når man gik rundt og sang fra hus til hus og selvfølgelig også til gårdene. Desuden blev der valgt en fanebærer, en kasserer og en skriver; han skulle skrive, hvad der kom ind af penge, og kassereren havde naturligvis en pengetaske med til at opbevare pengene i.

Derudover var der i mange år een, der skulle være Nar. Den sidste, der var Nar, jeg kan huske, var Svend Aage Pedersen, som faktisk aldrig blev kaldt andet end Makker; hans far var skomager. Makker gjorde stor lykke som Nar, - han var lille og smidig, - han slog kraftspring i massevis, - en enkelt gang et flyvespring, hvis beløbet havde en vis størrelse.

Det første år, jeg var med, red føreren rundt på en hest, men efterhånden som folk blev mere bevidst om deres haver, forsvandt hesten.

Fastelavnssøndag mødtes drengene ved Forsamlingshuset kl. 9.00, og med fanen i spidsen gik man fra hus til hus og naturligvis også ud til gårdene. Det kunne være en kold affære, når der var frostvejr og blæst. De fleste var godt påklædt, selvfølgelig måtte man ikke bruge frakke eller anden form for overtøj.

Uniformen skulle jo være en hvid skjorte, sorte bukser samt et rødt skærf påsyet pailetter, og endelig en blå skråhue. Det kunne dog i særlig koldt vejr tillades, at man brugte ørervarmere og et halstørklæde, der ikke måtte kunne ses.

Der blev marcheret og sunget hele dagen til kl. 15.00, dog med en times pause midt på dagen.

Mandag forløb som søndagen, bortset fra at man kom lidt tidligere hjem, der var nemlig dækket op i Forsamlingshuset til en kop varm chokolade med fastelavnsboller til.

Imens drengene nød chokoladen, var der to voksne, der talte pengene op, og i min tid var det Aage Nielsen, der boede på Smedegade, og så malermester Rasmus Kjeldsen. Når udgiften til afholdelse af den fastelavnsfest, som man altid afholdt tirsdag aften, var fratrukket, blev resten af pengene ligeligt fordelt mellem drengene. Det kunne efter forholdene være en hel god dagløn, der var hentet hjem, men det kunne også være en kold og barsk tur, man havde gennemgået. Men nu ventede fastelavnsfesten, og så var alle strabadser glemt.

Tirsdagen efter fastelavn afholdtes så festen. Drengene mødte i nyvasket skjorte og velfriseret kl. 19.00 i Forsamlingshuset - for at blive opstillet to og to i et lokale, der stødte op til salen. Så spillede det lejede orkester Vejlby-drengenes fastelavnssang, og de kom marcherende og syngende ind til en varm modtagelse af de, som var mødt op for at deltage i festen.

Efter indmarch blev der slået katten af tønden. Når den sidste pind var slået ned og kattekongen fundet, marcherede drengene ud igen.

Når resterne af tønden var fejet op, kom drengene med kattekongen i spidsen ind igen under ledsagelse af en march fra musikken. Når musikken sluttede, gik drengene over for at hente den pige, som de allerede i forvejen havde inviteret, og så dansede man ud til en Rheinlænderpolka.

I løbet af aftenen beværtede man den pige, man havde inviteret med, på kaffe, sodavand og slik.

Festen sluttede kl. 11.00, men inden da var det kutyme, at skoleinspektøren under store klapsalver gav børnene en time fri den næste morgen.

Gunnar Ovesen, Vejlby

MIN FORRETNING

Den 15 oktober 1942 åbnede jeg slagterforretning i Vejlbygade 22.

Min far solgte kød en gros til flere af områdets slagterforretninger. Der kan nævnes: slagter Dyrholm på Ndr. Standvej, slagter Ovesen ved Regina, begge i Risskov - og til Peter Hansen i Gl. Vejlby. Den l. oktober 1942 fortalte Peter Hansen min far, at han ville sælge forretningen. Far vidste, at jeg gerne ville have min egen forretning, så han ringede til Års, hvor jeg da var i Brugsforeningen dér, og spugte om jeg var interesseret? Der var ingen tvivl, det var et stort JA fra min side, og det har jeg aldrig fortrudt. Forretning og ejendom blev købt til overtagelse 15. oktober 1942 med hjælp fra min far.

I ejendommen var der to lejligheder og to forretninger; i den ene var min nye slagterforretning og grønthandler Grønlund var i den anden. For at få plads til pølsemageri og køkken fik jeg overtalt grønthandler Grønlund til, at overlade mig hans lejlighed, og begge lejligheder slog jeg derefter sammen.

Min bror Carl, som var slagtersvend hjemme i fars en gros slagteri, blev slagtersvend hos mig, samtidig med at han fortsatte hos far. Han blev i slagterforretningen i alle dens 45 år. Springet fra brugsforening til slagter var for mig ikke så voldsomt, som det kunne lyde, for jeg var jo vandt til slagtningerne hjemmefra.

Det var en barsk tid. Jeg var stadig ugift og boede hjemme de første to år, fordi huset skulle bygges om. Det tog lang tid, for der skulle nye maskiner ind og meget af inventaret skulle skiftes ud, og det var svært at skaffe materialer.

I butikken var det næsten umuligt at skaffe varer. Jeg cyklede hver morgen ved 6-tiden til slagtehuset - „flæskehallen" for at få nogle Bayerske pølser. Så cyklede jeg om til fiskerøgeriet for at få nogle røgede makreller med hjem.

Kødet var så hårdt rationeret, at vi på et tidspunkt kun fik 35% af normalforbruget. Da jeg ikke havde alle papirerne på, hvor meget flæsk der var købt på slagterierne i de foregående år, var jeg nødt til at rejse til Axelborg i København, som stod for fordelingen af kødrationer. Det var især de første to år, at det var svært at få rationerne til at slå til. I dén periode holdt vi lukket om mandagen, for der var altid udsolgt om lørdagen. I dén tid rejste jeg til København med Aarhus-København damperen søndag aften og kom så frem mandag morgen, hvor jeg tog til Axelborg for at forsøge at få lidt mere tildeling af især flæsk. Jeg stod klar klokken 9,

når de åbnede. Der var mange kontorer, og jeg kunne sidde og vente helt til klokken 3 om eftermiddagen, inden jeg blev kaldt ind til de høje herrer.

Jeg forklarede dem så godt jeg kunne, at min tildeling var specielt lav, fordi jeg lige havde åbnet forretningen og derfor ikke havde så mange kvitteringer fra slagtehusene, som de andre slagtere. Og langt om længe fik jeg sat tildelingen op med 15-20 kg. om ugen.

Det skete nogle gange i disse to år, at det lykkedes mig at få sat tildelingen yderligere op. En enkelt gang prøvede jeg at ringe istedet for at tage derover, men det resulterede kun i en telefonregning på hele 82kr for en samtale til København.

Den første vinter i butikken var den berømte vinter i 1942-43. Det var så koldt, at kommunen måtte køre med vandvognen, fordi folks vandrør var frosne. I en hel måned så vi ikke ud af butiksvinduerne, for når vi kogte rullepølse satte dampen sig på vinduerne og frøs hurtigt fast.

Senere flyttede grønthandleren lidt ned af gaden, og jeg lejede den tomme butik ud til Gartner Funck.

Der var godt gang i handelen i både gartnerforretning og slagterbutik, så vi kom begge til at mangle plads. Derfor tilbød jeg naboen, Vestergaard, bagved butikken at købe en meter af hans have langs butikkens bagvæg for 10.000 kr, hvilket var en meget god pris. Det ville han dog ikke være med til, men tilbød, at jeg kunne købe grunden med hus og det hele for 40.000kr, hvilket jo var billigt i forhold til mit oprindelige bud. Men på det tidspunkt havde jeg så travlt i butikken, at jeg ikke orkede også at skulle være udlejer, så jeg takkede nej. Det havde ellers været en god forretning, set i dag i bakspejlet.

I 1963 blev Tranekærparkens butikstorv bygget og gartner Funck fortalte, at han kunne leje en større forretning der, så det passede os begge godt. Han flyttede, og jeg slog gartnerforretningen sammen med slagterforretningen og fik en dejlig stor forretning, som vi virkede i frem til 1988.

Tage Frislev, Vejlby

Erindringshæftet er produceret i et samarbejde mellem
Vejlby Lokalcenter og Vejlby-Risskov Lokalhistoriske Forening.

Tegninger: Jørgen Jensen

Produktion: Risskov Lokal Nyt

Lay-out: Esben Mols Jepsen

Repro: CC-Print og Repro Team

Tryk: Trøjborg Bogtryk og One Way Offset

Oplag: 300 stk.

Udgivet i juni 1998